

Dr. R. Steiner: O NĚKTERÝCH OBTÍŽÍCH NA CESTĚ DUCHOVNÍHO POZNÁNÍ.

/ zpráva Alberta Steffena /

Pozornému pozorovateli kultury se ukazuje, že mnohé, jak všeobecně civilisační choroby tak i individuálně se objevující duševní i fyzické nemoci, mají příčinu ve zjevech rozštěpení mezi myšlením a vůlí a v nejistotě citu, který ztrácí svůj střed a uchyluje se buď dolů nebo nahoru. Ztrácí se jednota osobnosti. Já je strhováno sem a tam. Zdá se, jako kdyby celé lidstvo, jak již Dostojevskij předvídal, muselo procházeti jakousi schisofrenií.

Tím více je ku podivu, že současníci nechtějí sáhnout po léku, který leží před očima všech - v duchovní vědě. Poznání diagnosy, které již samo působí léčivě, přecházejí lidé z pohodlnosti myšlení. Na následky takových hříchů z opomenutí poukázal R. Steiner již před 1. světovou válkou. Chci zde podati obsah takových výkladů, podle zachovaných poznámek /9.12.1913/ Vycházejí z nutnosti stupňovati pozornost na jisté duševně-duchovní zjevy, které všednímu vědomí většinou unikají. Abychom je prozkoumali v jejich vlastní povaze, musíme jednak oprostít myšlení od fyzicko-tělesných vlivů a zpevniti myšlení v něm samém. Za druhé musíme podrobti chtění očistě. V tom je předpoklad poznání vyššího druhu, než poznání rozumového, jež se opírá jen o vjemy smyslů. Ale takovéto poznávací činnosti staví se v cestu mnoho překážek a obtíží, které duchovního žáka matou.

“Stěžujeme si například”, praví Dr. Steiner, “že do naší meditace útočí myšlenky, které nás obtěžují a ruší. Kdybychom si blíže vše uvážili, museli bychom poznati, že je to pokrok ve vnitřním vývoji, že jsme se stali vnímavějšími.” Zpozorujeme, že tyto myšlenky jsou něčím, co se zdá silnějším, než my a co nám dává podnět “vynaložiti více síly ve své meditaci”. Objevíme, že za nimi působí něco bytostného. “Jsou to luciferské bytosti, které v nás vynášejí naše vlastní myšlenky. Tyto luciferské bytosti jsou stále v nás, jenže jsou přehlušovány ve vlnách všedního života.”

“Když v noci jdeme tichým lesem” - tak připojuje R. Steiner v přirovnání - “tu budeme přesně slyšeti tiché padání listů, po zemi přebíhající zvířata, přicházející kroky. Ale ve víru velkoměsta budou

nám takové šramoty docela nevnímátné. Takové je to s naší meditací.”

Ale i v největším provozu, možno zesílením myšlení a očištění vůle a v meditaci z toho rostoucí zjednatí ticho, ve kterém vidíme, “co ve všedních vlnách nepozorovaně uniká.”

“Všecko možné může nám zde přicházeti k vědomí, například i bolesti fyzického těla, které jinak necítíme”. Ale R. Steiner ihned podotýká, že je jen v zcela zvláštních případech dobré tělesnou organizaci v tomto směru “ohledávatí”. Taková diagnosa musela by se v každém případě podniknouti z netělesného hlediska, jakýmsi soustředěním shora dolů. “Tu zpozorujeme, jak člověk může míti v různých částech těla bolesti a čím sobečtější člověk je, tím více a zřetelněji cítí tu a tam bolesti.”

R. Steiner dává tím domněle nemocnému, který se dnes stal všeobecným typem, do rukou prostředek k sebepoznání, aby se nestal hypochondrem, kterému nemůže nikdo pomoci, po případě prostředek, který ho v pravý čas pohne, aby šel na poradu k lékaři.

Bez vyhrazení tichých okamžiků, kdy člověk své duchovně-duševní síly “kohobiruje” /- abych použil Goethova výrazu/, nevydrží již dnešní člověk snášeti vliv věku přírodní vědy a techniky. Ale takové meditační chvíle proměňují poměr fyzicko-tělesných článků bytosti k článkům duchovně-duševním, v jakém jsou k sobě navzájem ve všedním životě. Nejsou-li taková cvičení zabezpečena duchovní vědou, jež je ve svých metodách právě tak přesná jako matematika, nastávají vývojová nebezpečí. Ty nejsou většinou dosti vážně brána dnešní civilizací, jež se dostala na mnohá scestí okkultními praktikami /jako hypnosou, autosugescí, politickými manévry.../ Neblahým způsobem objevuje se dnes oddělování ducha a těla. O tom mohou poskytnouti jasno právě duchovně vědecké metody, protože spočívají vždycky na stupňované mravnosti. Ony vedou nejen k poznání chyb, nedostatků a neschopností, nedokonalostí člověka, jež jsou tak nerady přiznávány, ale i ke vnitřní síle, snéstí je při pohlížení na sebe a postupně je přemáhati.

Při tom je velmi důležité, co možno prožítí po takové meditaci. Pozornost, která se potom obrátí na tělo tvořivých sil jakožto nositele a uchovávatele všeho, co nás dosud v životě vědomě nebo nevědomě potkalo, přijde - vykládá R. Steiner dále - k docela nečekaným pohledům.

“Na příklad jsme mohli ve svém mládí zažít, jak byl pes přejet vlakem. Celou tu strašnou scénu jsme během let přemohli. Éterické tělo /tělo tvořivých sil/ ji uchovalo a po 30, 40 letech, můžeme najednou během svého vývoje zaslechnouti štěkání a kňučení, ba může to být dokonce takové, že onen člověk skutečně vydává zvuky jako štěkání a potom se ovšem velmi sám nad sebou hrozí. To pochází odtud, že vzpomínka, uchovaná v éterickém těle tím, že se éterické tělo vývojem uvolnilo, náhle se zvláštní silou vystoupí a působí na fyzické tělo.”

Zde přinese vyléčení harmonisující protivliv, duchovně-vědecké anamnesy, což psychoanalýza nedokáže.

Jiný příklad, který R. Steiner vysvětloval u člověka, který se nachází na cestě duchovně-duševního vývoje: Tento člověk /je to ojedinělý případ/ může mít následkem zánětů středního ucha bolesti, které vedou k visi strašlivé scény, jejíž původ si neumí vysvětlit. Bolesti nemají původ ve fyzickém těle, nýbrž v astrálním - pokračoval R. Steiner - a obrátil se při tom proti tehdy vyšlé Maeterlinckově knize, kde se tvrdí, že prý lidé, kteří odložili tělo, nemají bolesti. Že těla prostá duše po smrti již netrpí. Je to klam, který R. Steiner vyvrátil již dříve ve své knize “Theosofie” a který překvapuje u autora v dramatu “Vetřelkyně”, které R. S. sám dříve inscenoval.: “My víme, že duše oproštěná těla může například v kamalocce trpět velkými bolestmi.”

“Bolesti v astrálním těle”, pravil R. S. dále, “zrcadlí se v těle éterickém. Co za dětství se v éterickém těle vytvořilo a dále zachovává v jeho životních rytmech, je dávno zapomenuto, ale působí stále dále, a zánět středního ucha může právě vlivem esoterního vývoje přivést zase k vědomí příčinu jistých muk; vynoří se to z propasti jako příšerná událost. - Je možné ještě něco podivnějšího. Potřebujeme jen bydlet oddělení stěnou od rodiny, která ráda předcítá a vypravuje loupežnické příběhy - naše fyzické tělo je neslyší, ale naše éterické tělo je přijímá a při duchovním vývoji se může stát, že je později prožijeme ve svém éterickém těle. Takové věci nás mohou poděsit, jestliže jim nerozumíme.”

R. Steiner líčil jako další příklad, co se může stát, když člověk, který se oddává duchovnímu vývoji, v něm poleví a v nezájmu, který v něm zase převládne, usne při přednášce, která má pro něj význam. Jeho Já a jeho astrální tělo jsou přece jen při tom, třebaže ne bdělým vědomím, a co nevědomě přijmou, nemůže se při probuzení, když přijdou zase k sobě, zapojit do fyzického těla. Fyzické tělo nechce se k tomu přizpůsobit, “co vracející se astrální tělo a Já přijaly”. Jeho obvyklé vědomí to nestráví. “To vede potom k tomu, že onen člověk

jest sám proti sobě, dělá si těžké výčitky, nebo dokonce cítí fyzické bolesti.”

Jiný případ: Někdo může sice nadsmyslové poznatky s velkou pozorností přijímat a s dobrou vůlí se oddávat příslušným cvičením, ale nedbá toho, co se kolem něho odehrává a k němu doléhá, když musí potom zase býti mezi lidmi, kteří duchovní vědu buď mlčky nebo hlasitě odmítají. Nepotřebuje to ani slyšeti svými fyzickými ušima. A přece, když se zase byl věnoval své meditaci, může to z něho mluvit: “To všechno je nesmysl”, nebo ještě mnohem hroznější věci, které ho velmi trýzní. Ale jsou to právě myšlenky jeho okolí, které ušly jeho pozornosti. On jest jimi téměř jako posedlý.”

Vyzvedáním našeho Já, bereme všechno, co v nás je dobré, naše dobré způsoby s sebou vzhůru a stále víc a více je zjemňujeme. Co v nás je jako nezpůsoby, svrhujeme dolů a ty dostávají jakýsi samostatný život. Tak se nám může stát, že začneme jakoby mechanicky nadávat, používaje výrazů, pro které jsme v obyčejném životě vlastně příliš dobře vychováni. To nás pak plní údivem a zděšením a řekneme si snad: Takový já přece vůbec nejsem, na to jsem přece příliš slušný člověk. Ale měli bychom právě něco takového u sebe přiznati, že přece jen takoví jsme, neboť takové věci zmizí teprve, když je s konečnou platností vyloučíme.

A přece jsou všechny tyto zážitky pokroky a jde jen o to, abychom poznali jejich pravý význam. Je především nutno, abychom nahlédli, že svou vinou můžeme tak těžko vniknouti do duchovního světa, ale když přijdeme nahoru, setkáme se tam s tím, jenž Mysteriem Golgoty vzal naši vinu na sebe: “On vzal slabosti naše na sebe” - to jest právě biblické slovo, jako je v bibli všechno pravdivé, a kdo odmítá dostati svou vinu Kristem shlazenou, ten právě nevnik do hloubky této pravdy, stejně jako ten, kdo tomu jako “dobrý křesťan” věří, ale nachází věc velmi jednoduchou.”

“Vývoj světa jest velmi složitý a skrývá záhady v každém atomu, a každý atom se může stát světem. O tom nás může poučiti příklad o zánětu středního ucha.”

/Goetheanum/ přel. B. H.